مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد
دوره نوزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۳
صفحه: ۱۰۵۷ – ۱۰۵۵

Journal of Medical Education and Development
Vol. 19, No. 4, Winter 2025
Pages: 1055– 1057

نامه به سردبیر

ارائه بازخورد حاصل از تجربیات برگزاری آزمون صلا حیت بالینی دوره دندانپزشکی عمومی

مهرداد شهرکی[۱]، صدرا امیرپور هره دشت[۲]، محمدرسول اسعدی[۳*]

هدف اصلی هر سیستم آموزشی، انجام موفق فرایند یادگیری است که یکی از روشهای دستیابی به این هدف، ارائه بازخورد مؤثر به دانشجویان درباره فعالیتهایشان در طول دوره یادگیری است. بازخورد منبع اصلی تغییر در عملکرد دانشجو محسوب می‌شود و زمانی ارزشمند است که تفاوت بین نتایج مطلوب و نتایج واقعی حاصل از عملکرد دانشجو را نشان دهد و تحریک کننده تغییر باشد. دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی پس از گذراندن چند آزمون حیاتی و تعیین‌کننده، فارغ‌التحصیل و با تمامی موفقیتهای حاصل، مجوز آغاز فعالیت حرفه‌ای مستقل خود را دریافت می‌کنند. یکی از چالشهای مطرح شده در این زمینه، ناکفایتی و کم بینی دانشجویان در جلب همه مهارتهای ضروری برای تسلط بر دوره دندانپزشکی عمومی است. در حال حاضر نیاز به برطرف کردن ضعف‌های سیستم آموزشی دندانپزشکی ایران به خوبی احساس می‌شود و گام‌هایی در جهت رفع ایرادات و به روزرسانی کیفیت آموزشی برداشته شده است (۲و۱).

ارزیابی دقیق و عینی صلاحیت حرفه‌ای به عنوان یکی از جنبه‌های اساسی آموزش بالینی دانشجویان پزشکی تلقی می شود. ارزیابی صلاحیت بالینی فرآیند پیچیده‌ای است که در آن توانایی‌های دانشجو در استفاده مناسب از مهارت‌های بالینی برای حل مشکلات بیماران مورد سنجش قرار می‌گیرد.

هدف از این ارزیابی، ارزیابی واکنش دانشجویان به نیازهای جامعه برای ارائه خدمات به مردم در آینده است. در راهنمای AMEE 2008 (Association for Medical Education in Europe) ابزارهای مکمل و متنوع برای ارزیابی بالینی و عملی متناسب با اهداف آموزشی ارائه شده که مواردی همچون آزمون ساختاریافته عینی بالینی OSCE (Objective Structured Clinical Examination)، ارزیابی عملی با ساختار عینی OSPE (Objective Structured Practical Examination)، ثبت بررسی بیمار با ساختار عینی OSLER (Objective Structured Long Examination Record) و ارزیابی بالینی با ساختار عینی گروهی GOSCE (Group Objective Structured Clinical Examination) را توصیه نموده است (۴و۳).

یکی از دلایل نیاز به برگزاری آزمون صلاحیت بالینی در زمینه دندانپزشکی، پاندمی کووید ۱۹ است که به یکی از چالش‌های پیچیده و بزرگ در حوزه بهداشت و درمان تبدیل شده است. دوره بحران کووید ۱۹ باعث ایجاد تغییرات زیادی در آموزش واقعی دانشجویان دندانپزشکی شده است، بنابراین ضعف در آموزش مهارت‌های عملی به یک چالش جدی برای دانشجویان دندانپزشکی در سراسر جهان تبدیل شده است. انتظار می‌رود نسل جدید دندانپزشکان، بر اثر این شرایط ناشی از بیماری کووید-۱۹، کمبود صلاحیت‌های بالینی داشته باشند (۵).

۱- استادیار گروه آموزشی جراحی فک و صورت ، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.
۲- دستیار تخصصی گروه آموزشی جراحی فک و صورت ، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.
۳ - کمیته تحقیقات دانشجویی، مرکز تحقیقات بیماری های دهان و دندان، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.
*(نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۹۸۹۳۵۲۵۶۷۳۸۹ + پست الکترونیکی: *mohammadrasadi378@gmail.com*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳ / ۰۷ / ۲۱ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۳ / ۰۸ / ۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳ / ۰۸ / ۰۹

CC By-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i4.18186]

ارزشیابی آموزشی یکی از برنامه‌های اساسی در رشته‌های آموزشی دانشگاهی تلقی می‌گردد و این مهم در رشته‌های مهارتی از جمله دندانپزشکی اهمیت دوچندان دارد. برنامه آموزشی دوره عمومی دندانپزشکی هر چند سال به دلیل تغییراتی که در دندانپزشکی رخ می‌دهد تغییر می‌کند، آخرین تغییر آن در سال ۱۳۹۶ انجام شد و اعلام شد که این برنامه آموزشی باید برای دانشجویان ورودی ۹۷ به بعد بر اساس مصوبه چهل و دومین نشست شورای آموزشی دندانپزشکی مقرر شد برای دانش آموختگان رشته دکتری حرفه‌ای دندانپزشکی آزمون صلاحیت بالینی برگزار شود. در حقیقت طبق آیین نامه این آزمون حداقل ۲ بار در سال با حضور نماینده وزارتخانه در هر دانشکده برگزار می‌شود و پیش شرط ورود به آزمون ومجوز شرکت در امتحان برای دانشجویان این بود که آنان باید حداقل ۱۸۰ واحد درسی را با موفقیت پاس کرده باشند. شرط قبولی در امتحان کتبی، کسب۷۰ درصد نمره ۵ درصد برتر شرکت کنندگان در آزمون می باشد .در ابتدا قرار بود که نام این امتحان، آزمون جامع باشد ولی چون که در رشته‌های مختلف از جمله پزشکی این آزمون وجود داشت، بهتر بود که آزمون جامع به آزمون صلاحیت بالینی تغییر نام پیدا کند. آزمون صلاحیت بالینی دندانپزشکی به روش ساختارمند عینی بالینی (OSCE) استاندارد با تاکید بر مهارتهای ارتباطی، تصمیم گیری بالینی و معاینه فیزیکی و انجام مهارتهای عملی تشخیصی و درمانی اصلی (Core Competencies) برگزار می‌شود. آزمون کتبی (تئوری) به صورت ۶۰ سؤال چهار گزینه ای به مدت ۹۰ دقیقه برگزار می‌شود، حد نصاب قبولی آزمون کتبی ۷۰ درصد (پاسخ صحیح به ۴۲ سؤال) می‌باشد و این نمره بخش تئوری مجوز ورود به بخش عملی آزمون است. در بخش عملی دانشجویان باید دو قسمت اسلاید (پاسخ‌دهی به سؤالات موجود در اسلاید در درس‌های ارتودانتیکس، پریودانتیکس، تشخیص بیماری‌های دهان، پاتولوژی، رادیولوژی، سلامت دهان و دندان اجتماعی، دندانپزشکی کودکان و جراحی دهان و فک و صورت در مدت زمان تعیین شده) و آزمون عملی (انجام اقدامات عملی خواسته شده از دانشجویان در درس‌های پروتز های دندانی، ترمیمی و اندودانتیکس در مدت زمان ۳۰ دقیقه برای هر بخش عملی) را بگذرانند. در بخش اسلاید تعدادی اسلاید درباره بیماران و یا کاربرد وسایل و تجهیزات دندانپزشکی از دانشجویان پرسیده می‌شود. آزمون عملی در رشته‌های دندانپزشکی ترمیمی، پروتزهای دندانی و اندودانتیکس برگزار می‌شود و نیازمند امکانات پری کلینیک می‌باشد. دانشجویان برای آزمون عملی اندودانتیکس حداقل یک دندان مولر کشیده شده انتخاب می‌کنند و از آن یک رادیوگرافی پری اپیکال تهیه می‌کنند و مناسب بودن دندان برای آزمون را به تأیید گروه اندودانتیکس برسانند. همچنین جهت آزمون دندانپزشکی پروتز و ترمیمی نیاز است تا به ترتیب یک دندان پرمولر اول بالا و مولر اول بالا آکریلی که در یک نیم فک مانت شده باشند و با دندان‌های کناری تماس داشته باشند مورد استفاده قرار گرفت و دانشجویان باید از قبل نسبت به تهیه آن اقدام می‌کردند (۶).

تحقیقی در سال ۲۰۲۲ توسط Jacobparayil و همکارانش با هدف بررسی ارتباط بین موفقیت فراگیران در آزمون مرحله دوم USMLE به صورت OSCE و دانش بالینی آنها انجام شد. نتایج نشان داد که وجود دانش بالینی بیشتر از جنبه‌های دیگر مورد بررسی، در فراگیران تأثیر مثبت مستقیمی بر موفقیت آنها در آزمون آسکی دارد (۷).

باتوجه به اینکه تا کنون فقط چهار بار آزمون صلاحیت بالینی برگزار شده است مسئولین دانشکده‌ها و دانشجویان همچنان استرس زیادی در مورد آن دارند و نیز سؤالات زیادی درمورد همه آیتم‌ها از جمله جزئیات برگزاری آزمون داشتند و دارند. قطعاً با افزایش تعداد دفعات برگزاری آزمون اشکالات بیشتری از آن برطرف می‌شود. طبق هماهنگی می‌بایست قبلی چک لیست‌ها و پاسخنامه‌ها توسط نماینده وزارتخانه به دانشکده‌های محل برگزاری منتقل می‌شود. متأسفانه در دومین برگزاری آزمون به دلیل بدی آب و هوا و کنسل شدن پروازهای متعدد باعث تأخیر در آماده شدن برگه‌های آزمون شد و باعث ایجاد سردرگمی و استرس بسیار شدیدی در برگزارکنندگان و دانشجویان شد. متأسفانه با وجود آماده‌سازی طولانی مدت قبلی شاهد رخداد برخی ناهماهنگی‌های دیگر در آزمون هم بودیم. روز آزمون عملی تمام قالب‌های گچی و پاسخنامه‌ها در دانشکده‌های محل برگزاری پلمپ شدند و تحویل نماینده کلان منطقه گردیدند (مدارک توسط حراست بلافاصله بعد از آزمون مهر و موم گردید و تحویل داده شد). هر چند دبیرخانه شب برگزاری امتحان به یکباره دستور داد تا عکس پاسخنامه‌ها جهت بررسی به دبیرخانه ارسال گردد ولی معاونین آموزشی دانشکده‌ها دیگر دسترسی به پاسخنامه ها نداشتند که این

CC By-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i4.18186]

موضوع باز هم باعث ایجاد مشکل شد چون دبیرخانه اصرار داشت که اگر عکس پاسخنامه ها جهت بررسی ارسال نشود بطور کلی نتایج مربوط به آن حوزه امتحانی را اعلام نمی‌کند.

در مجموع می‌توان گفت که بواسطه پشتکار، دانش علمی و توانایی‌های برتر، فرد می‌تواند در زمینه دندانپزشکی موفق باشد. یکی از مراحل مهم ورود به این حرفه، آزمون صلاحیت بالینی دندانپزشکی است که به‌عنوان درب ورود به حرفه دندانپزشکی شناخته می‌شود. این آزمون نه تنها مهارت‌های عملی و بالینی داوطلبان را ارزیابی می‌کند بلکه بهترین نیروهای حرفه‌ای در این حوزه را شکل می‌دهد. ارزش بالای آزمون صلاحیت بالینی دندانپزشکی این است که دانش و توانایی‌های علمی داوطلبان را در مقابل موارد و مسائل واقعی در زمینه دندانپزشکی ارزیابی می‌کند.

References

1.Taheri M, Dadgaran I, Asgari F, Roualamin S. ***Providing Feedback in the Clinical Competency Test of the General Medicine Course: the Missing Link.*** Research in Medical Education. 2022; 14(4): 1-3. [Persian]

2. Belgo HG, Shahraki M, Haradasht SA. ***The weaknesses of the Iranian dental education system, suggestions, and improvement methods.*** Journal of Medical Education and Development. 2023; 18(3): 608-610. [Persian]

3. Daryazadeh S, Faghihi A, Jokar F, Yaghini O, Esmaeeli A. ***Medical students' viewpoints about clinical competency exam: a qualitative study.*** Iranian Journal of Medical Education. 2017;17:100-9. [Persian]

4. Khorashad AK, Salari S, Baharvahdat H, Hejazi S, Lari SM, Salari M, et al. ***The assessment of undergraduate medical students' satisfaction levels with the objective structured clinical examination.*** Iranian Red Crescent Medical Journal. 2014;16(8): e13088.

5. Asadi M, Shahraki M. ***Challenges of dental education in the post-COVID-19e era, the positive and negative effects of COVID-19 pandemic on the dental education system.*** Iranian Journal of Medical Education. 2023; 23: 92-3. [Persian]

6. Council OotDaSE. ***Regulations for the Clinical Competency Examination of the General Dentistry Education Program 2020.***

7. Jacobparayil A, Ali H, Pomeroy B, Baronia R, Chavez M, Ibrahim Y. ***Predictors of performance on the United States Medical Licensing Examination step 2 clinical knowledge: a systematic literature review.*** Cureus. 2022; 14(2).

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i4.18186]